

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שבעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

פרשת

בהר

בחוקותי

◆◆◆

שנת תשפ"ו

◆◆◆

גליון 347

הבנין של ששון...

לאנשים צעירים שהלב שלהם עדיין רך, הלב שלהם עדיין בבחינה מסוימת נקי, לא מלוכלך במדות רעות, ממיילא אפשר מאד מאד, אם ירצה לעלות יותר, יכולים לצמוח עם מדות טובות, עם פירות טובות, כל אחד יכול לגדול להיות גדול בתורה ויראה, אם רק ירצה להיות טוב, עם לב נקי ללכת ללמוד, ללכת להשריש ולעקור את המדות הרעות, ישתדל בזה, לכל אחד יש סיכויים יותר מאשר בן אדם מבוגר שכבר נשתרש בחטא קצת.

ועכשיו זה זמן מיוחד שכל אחד ישתדל בכל כחו לעקור את הקוצים הרעים את המדות הרעות, וכל אחד יכול להיות עם לב נקי, לקבל עול תורה, עול מלכות שמים, ומדות טובות. אז הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד שישתדל בזה יזכה להיות גדול מאד, והקב"ה יעזור לכולנו שנזכה לעלות בתורה ויראה שמים, ע"כ.

היסוד לזכות "לתורה"

והי' אומר רבנו, יש מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, רוב הדברים החלק הכי גדול הם דברים שבין אדם לחבירו, כי כדי לעלות בתורה צריך שגם החלק שבין אדם לחבירו יהי' בסדר, וגם זה ידוע שתורה חסד, הם הדברים העיקריים מה שנוגע למעשה אצל כל בן אדם, אם הוא רוצה לזכות צריך גם תורה וגם חסד.

וכן להיות למדן "אמיתי" כזה שרוצה לדעת את האמת! צריך להיות מושלם בבין אדם לחבירו, שידפוש את האמת. ואומרים שהחזו"א כשהיה רואה ספר של מחבר, היה יכול לקבוע על ישרות האדם במדות.

דוגמאות לזיכרון...

וזימן ה' לנגד עיני, דבר נדיר, שפעם אחת כשידבר רבנו בהרחבה (בישיבתו הק' "ארחות תורה" אור למי' כסלו תשס"ד) על גדול החובה בזהירות בעניני בין אדם לחבירו, והביא בדבריו גם את הירושלמי "הנורא" בריש פאה על רבי פינחס בן יאיר, שאחרי שעבר את הנהר, אמרו לו תלמידיו יכלין אנן עברין, (האם גם אנחנו יכולים לעשות ככה), אמר לן מאן דידע בנפשי דלא אקיל לבר נש מן ישראל מן יומיו, יעבור ולא מנכה. ומבאר הפני משה שהשיב להם מי שידע בנפשו שלא עשה "שום רעה" ולא ביזה לבר ישראל מימיו הוא יעבור ולא ינזק ואם לאו לא יעבור.

ובאורח חריג, ראה צורך לפרט כמה דוגמאות "מעשיות", של זיכרונות בבין אדם לחבירו.

וכך אמר: ונתפוס כמה דברים פשוטים, למשל אחד שהוא בבית הרבה פעמים הוא גורם צער לחורים שלו, ומי הוא זה שאף פעם לא ציער את האבא או האמא שלו, הרי הרבה פעמים יש איזה דבר שהאבא לא רוצה או האמא לא רוצה, ובכל זאת הוא עושה... והרי יש דברים שמחוייב על פי דין לשמוע אליהם, ואדרבה באמת אסור

העיקר תלוי "ביסודות"

דבר נפלא הביא מרן הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א ראש ישיבת גורדנא באר יעקב [כמובא בגליון היקר עטרת צבי], המושגי ר' יחזקאל אמר כי כל בני רוחני שאינו מושתת על יסודות נכונים, הרי הוא דומה ל"בית של ששון".

מה הוא הבית של ששון? הגביר ששון בנה בשנחאי ארמון מפואר, לימים החל הבנין לשקוע, והתברר שהבנין בנוי היה על אתר של אשפה שכיסוהו בקצת עפר, ועליה נבנה הבנין. וכמובן במשך הזמן הבנין שקע, שכן היה עליהם להסיר קודם את האשפה ולייצב את השטח ורק אחר כך לבנות את הארמון.

תשובה זו ענה לאברך בן ישיבה שנכנס לאדמו"ר חסיד, הלה התענין מה לומדים בישיבה, על מה מדברים בשיחות, וכשנענה שהשיחות הם על עבודת האדם על עצמו, מידותיו, וריסון היצר, אמר האדמו"ר: אני לא כך נהג, שכן זו דרך של עצבות ושברון רוח, אני מכניס שמחה בלבם של חסידים, התלהבות, וממילא יסתדרו גם כל הענינים.

ענה לו ר' יחזקאל שזהו בדיוק הלימוד שיש לקחת מ"חבית של ששון", כשבונים על אשפה הבנין לא יחזיק! יש קודם לעקור את האשפה ורק אח"כ להתחיל לבנות.

כך הדבר גם ברוחניות, יש קודם לבנות את היסוד, והיינו המדות של האדם, מה הם התאווה שלו, למה הוא נמשך, האם הוא מסוגל ללחום עם היצר וכו', ע"כ.

יערוף כמטר לקחי

המושג הנפלא הזה, מזכיר לנו את דברי הגר"א שהביא רבנו הרבה, שהתורה משולה למטר, והמטר מצמיח לפי מה שזרעו באדמה, וכך אמר בערב חג השבועות תשס"ה, לתלמידי ישיבה קטנה פוניבו: כתוב בשם הגר"א על הפסוק יערוף כמטר לקחי תול כסל אמרתי, אומר הגאון שכמו שבשדה אם יש קוצים ויורד גשם מה צומח, קוצים, ואם יש פירות טובות זה מצמיח פירות טובות, ככה בן אדם אם הוא לומד עם מדות רעות, אז התורה יכולה ח"ו להגביר את המדות הרעות, ואם יש לו מדות טובות יגדלו המדות הטובות.

א"כ מצד אחד כל אחד יש לו יותר אפשרות לעלות במדות, אבל מצד שני צריך מאוד להזהר, כי אם ח"ו יש מדה שהיא לא בסדר והוא לא משתדל לעקור אותה, אם הוא לא בא במחשבה כזאת, אז א"כ ח"ו ע"י יכול להצמיח גם קוצים, יצמיח מדות לא טובות. ממילא צריך מאד מאד לשרש ולחטט, לעשות כל מיני דברים כדי להצמיח את המדות הטובות את הפירות הטובות.

לב רך ונקי...

ואם זה נוגע לכל אחד ואחד מכלל ישראל, אבל יש יותר צורך

פרשת השבוע – וצייתתי את ברכתי...

הרבה פעמים מביא רבנו בשם מרן החזו"א זצוק"ל על מה שהגמ' אומרת שאשה מעוברת שעוברת על ציפורנים מפילה, ולא רואים כזה דבר היום, ואמר שזה מהסתר פנים. וכך כל הדברים שכתוב, והיום זה לא מתקיים, זה הכל הסתר פנים.

ולמשל כתוב בגמ' שיש נהר "סמבטיון" שכל השבוע זורק אבנים ובשבת נח, והגמ' אומרת שנהר סמבטיון יוביא שיש קדושת שבת. ואיפה זה היום, הרי היום יודעים כל מה שיש בעולם, אין מקום בעולם שלא יודעים ממנו, ואיפה יש סמבטיון? אלא זה הסתר פנים.

ובומנם ראו את זה, וראו מזה שיש "ריבונות של עולם", כי לא שייך לחבין שזה טבע, כל השבוע הנהר זורק אבנים, זורק וזורק עוד פעם ועוד פעם חלוק ושוב, ולפתע מוגיע שבת – שקט... שום דבר! אלא ראו בחוש שיש הקב"ה שמנהיג את העולם, והיום שיש הסתר פנים, לא רואים כלום.

ונשאל רבנו למה בדבר זה שאמרה תורה לפני שנת השמיטה "וצייתתי את ברכתי", רואים גם בזמנינו דברים מופלאים מאד, וכמו שידוע עכשיו דברים מופלאים ביותר, מחקלאים שקבלו עליהם לשמור שמיטה, וראו ברכה מרובה ביותר בשדותיהם, מה נשתנה זה משאר דברים, שבזמן הסתר פנים לא רואים הנהגה נסית.

והשיב בדבר שאמרה תורה בפירושי "וצייתתי את ברכתי" בזה אין הסתר פנים.

והוסף נכדו היקר הרמ"ג ר' גדלי' הוינשברג שליט"א, דאף שבזמנינו שמיטה היא רק מדרבנן, בכל זאת כפי מה שכתב החזו"א שיש ברכה גם בדרבנן, זה נחשב ג"כ כמפורש בתורה, והסכים רבנו שכל זה בכלל.

לצער, ובכל זאת אנשים מזלזלים.

וכן הרבה דברים יש שאדם לא מרגיש שעושה לפעמים דברים מה שאצל השני זה גורם צער, כגון אם אחד עושה איזה דבר, ואח"כ בא השני ומקלקל את זה, ולא דוקא בכונה להשחית, אבל הוא לא מתחשב בזה שעל ידי מעשיו יצא הפסד לדבר, או שע"י חברו יקפיד. וכן למשל אם אחד עושה איזה דבר ובא אחר ומזלזל, זה גורם צער למי שעושה את זה, שרוצה שהדבר יהי טוב, ולפתע רואה שמקלקלים את זה, וכל אלו הם דברים שאדם לא חושב עליהם כ"כ.

לא עשו דבר שגורם צער

ולכן מה שאמר רבי פינחס בן יאיר מי שלא ביוה ולא עשה רעה, זה לא דוקא אם הלך תלז ורצה וכדו', כי זה יש הרבה שנוהגים, ומסתמא התלמידים שלו ששאלו אם יכולים לעבור, האם כאלה תלמידים היה לו, ח"י גולנים? רוצחים? ועל זה הוא צריך לומר להם, אתם תלמידיי אם לא גנבתם ולא רצחתם, אתם יכולים לעבור? מסתמא לא מדברים על תלמידים כאלה, ותלמידים כאלה בכלל לא היו אצלו, רק יכול להיות שעשו איזה דבר שאחד לא מתחשב כ"כ עם השני, וממילא יוצא לו צער, ועל זה הוא שאל אותם, אם היו בתכלית הזהירות שלא לפגוע בבן אדם, אז יוכלו לעבור, כי כדי לזכות לעבור במקום כזה שנעשה "נס", זה לא פשוט, וצריך להיות "נקי", נקי בבחינה מיוחדת.

ההרגש על צער חבירו, לפי "אצילות" האדם

והוסף, כתוב על הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל וראש ישיבת סלבודקא שבימי מלחמת העולם הראשונה היה בידד עם החו"א באותו חדר, והחזו"א היה מאוד נזהר שלא ללמוד בקול רם כדי שלא יפריע לאנשים האחרים שרוצים לנח או לישון. ואע"פ שהוא רצה ללמוד, בכל זאת הוא נזהר מאוד שלא לעשות דבר כזה, היות והוא גורם כזה צער לאנשים.

וכך יש דברים כאלה מה שלפי אצילותו של האדם, הוא מרגיש האיד שיש להיזהר שלא לצער אדם אחר, והוא נזהר אפי' בדברים כאלה שעל פי דין יכול להיות שמותר, כי הוא לא יכול לצער בן אדם, וכדי להיזהר מאוד שלא לצער בן אדם צריך להיות רגש לכך, להרגיש...

השאיפה של "בן תורה"

וככה בכל הדברים אדם צריך להקפיד, ולדעת שבין אדם לחבירו זה חלק אחר ממה שבינו לשמים, ובכין אדם לחבירו יש אדם שנפגע מכל דבר ויש לו צער, וצריך מאוד להיזהר. וכמה יש לנו ללמוד שבן תורה צריך לשאוף, לא רק לדרגה פשוטה, כי בשביל מה באים ללמוד בישיבה, האם לא להיות גנבים? לא להיות רוצחים? על זה צריך לעבוד? רק רוצים שילמדו שיחיה רגש לדבר הזה, שלא יעשה "שום דבר" שיגרום לחבירו צער.

הרגשה "עדינה" של רבי איסר זלמן

והוסף אח"כ: על מרן הגאון ר' איסר זלמן זצ"ל מספרים דברים נוראים בעניני בין אדם לחבירו, אחד הדברים סיפר מרן הרב שך זצ"ל שהציעו לו להיות ראש ישיבה בסלבודקא, והיות והוא חי חתן באותה משפחה יחד עם הגאון ר' משה מרדכי אפשטיין, ור' משה מרדכי היה חתן יותר מבחור, מען ר' איסר זלמן שלחמנותו יהי צער אם הוא יקבל משרה לפני ר' משה מרדכי, לכן הוא לא רצה לקבל על עצמו את זה.

ומה חי בסוף ר' משה מרדכי קיבל את המשרה ונשאר בחברון עד היום הוא וכל משפחתו, אבל ר' איסר זלמן פתח אמנם ישיבה בסלוצק, אבל זה לא היה כמו חברון, ועד היום מר' איסר זלמן אין ישיבה כמו חברון, חברון עומדת כבר אזלי מאה שנה והוא לא רצה כי זה יפגע בחמנותו, והוא היה צדיק גדול מאוד, כזו מין הרגשה למי יש? הרי לא הציעו את זה לר' משה מרדכי רק הציעו לו, ובמי הוא פוגע, הרי הוא לא פוגע באף אחד...

"אוהבים דבריה" - צורך גדול

מדי עסקנו בשיעור היומי בהל' שבת - עירובין, עפ"י חוראת רבותינו שליט"א, נתעוררתי לראות את דיוק לשוני הטחור של החפץ חיים ב"כל מילה" ממש.

בסי' תמ"ו ס"א כתב המחבר דאין מערבין אלא לדבר מצוה. והביא חמ"כ מחלוקת ראשונים אם זה רק במערכ בפת או גם במערכ ברגליו. ומסיים הח"ח ובמקום צורך יש להקל כדעה הראשונה. ובשעה"צ (סק"ג) כתב אף דהא"ר כתב בשעת צורך גדול דוקא, נראה דיש לסמוך להקל בדרבנן, וכן הח"א העתיק להקל וכן בתשובת שואל ומשיב עכ"ל.

מבהיל לראות כמה השקיע קדוש ישראל לדון על תיבה אחת "גדול", אם לכתוב במקום צורך, או צורך "גדול", מוראדיג! ולא סתם כתב מרן החזו"א שהח"ב הוא כלשכת הגזית.

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה, ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספר 0799-555-555 שלוחה 6.

עד היכן "אהבת הבריות"

נקודה נוספת באהבת הבריות, אמר פעם רבנו כח: רציתי להוסיף עוד איזה דבר, מה שלכאורה זה חידוש גדול. הנה אנחנו יודעים שבן אדם אם עושים לו איזה טובה, בדרך הנימוס שצריך להגיד "תודה", וגם אם עושים טובה לא דוקא לו, אלא גם לבן שלו או לקרוב שלו, ג"כ בן אדם מרגיש שצריך להכיר לו טובה, אבל אם עושים טובה לבן אדם "זר לגמרי" שלא ראה אותו ולא מכיר אותו, זה פלא מאוד אם יבוא ויאמר תודה, ההוא יחשוב מה אתה אומר, האם אתה מתכוין באמת? אתה מרגיש שעשיתי לך משהו? מה אתה אומר תודה? ואם בכל זאת הוא אומר הוא רגיש שזה לא אמיתי, וכאילו שיקר, מה אתה אומר? האם אתה מרגיש שעשיתי לך משהו.

א"כ הרי כל אחד ואחד, כשמברך בברכת המזון, הברכה הראשונה מתחילה, ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם הו' את העולם "כולו" בטובו כחן בחסד וברחמים, ומסיים ברוך אתה ה' הו' את הכל. זאת אומרת הוא מרגיש "שהוא חייב לתודות" להקב"ה, על מה שהוא מפרנס וזן, את מי? אנשים שהוא לא ראה אותם, ולא מכיר אותם, מה אתה אומר? האם אתה מרגיש באמת שאתה צריך לתודות על זה? הוא מודה להקב"ה שזן את העולם כולו! בטובו כחן בחסד, ברוך אתה ה' הו' את הכל, הוא מרגיש שהוא צריך לתודות להקב"ה שהוא זן את הכל, אפי' בני אדם במדינות רחוקות, שאף פעם הוא לא חי שם ולא יגיע לשם, ולא ידע, אנשים בהודו בסין באפריקה, הו' את "הכל", ואמנם אזלי לא מתכוונים על הרוצחים ממש, אבל עכ"פ על אנשים סתם הוא מודה להקב"ה שאתה זן אותם.

וכל שכן אנשים שהם באותה מדינה, באותה עיר, ואם ידידים בודאי, ואם הוא לא מרגיש את זה, הרי הוא משקר? הוא אומר ברוך אתה ה', שזן ומפרנס אותם, והוא לא מרגיש, אז מה אתה אומר? זה נקרא "שקר".

ולכל הפחות בזה נשתדל כל אחד ואחד, ואם לא, הוא ממש "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני", אלא צריך להרגיש אהבת הבריות, וזה צריך כל אחד לראות שיהי' שלום, שיהי' אהבת הבריות, שירגיש שהוא "שמוח" לא רק שהוא מוגיב כמו שאומרים... אלא הוא שמח! במה שהקב"ה זן אותו ומפרנס אותו, וכשבן אדם מרגיש הרגשה כזאת, זה מחייב, ואז הוא יכול לומר תודה להקב"ה שאתה זן, אחרת הוא כאילו דובר שקר...

ולא באתי לתבוע חלילה מאף אחד, אלא אדרבה רוצים שכולנו נגיע לדרגה כזאת, וכל אחד ירגיש שיש שמחה בלבו אם יש לשני טוב, אם יש לכל יהודי טוב, בפרט יהודי שקרוב אליו, שירגיש שמחה, ועי"ז נהי' אהבת הבריות, אהבת איש לרעהו...

חכם, הרואה את הנולד!

סיפר לי ראש ישיבה אחד שהי' במחיצתו של הרב ... בשעה שנוסדה הרבנות הראשית לא"י, והרב ... שמח על זה מאוד כעל צעד נוסף לביאת המשיח.

ראש ישיבה זה נסע אז לוויילנה, ונכנס אל גאון הדור ר' חיים עוזר גורדינסקי זללה"ה ומצא אותו יושב ובוכח, לתדהמתו מה קרה, ענה ר' חיים עוזר נודע לי שבא"י נוסדה הרבנות הראשית מטעם כנסת ישראל, מי יודע איזה חורבנות זה יביא לכלל ישראל. [מתוך מכתבים ממרן המושגיה הגר"ש וילנא זצ"ל].

גשמים בחודש אייר, מה הם אומרים?

כשהתחילו ירידת הגשמים בשטף, שאלו את רבנו מה אומר על כך, השיב כתוב בספרים "שירידת גשמים זה סימן לכניעת הטיטרא אחרא - הס"מ" [מפרי חיים].

לזכר עולם יהי' צדיק

האז גברא רבא הגאון הצדיק רבי משה אהרן ב"ר שמואל ניסן ברוורמן זצ"ל, יא"צ שב"ק כ"ב אייר. מופלג בתורה ויראה ובמדות מיוחדות. התבטלותו לרבותינו היתה גדולה מאוד, וזכה שסמכו עליו מאוד רבותינו גדולי ישראל זצוק"ל. תנצב"ה.